

Regeringskansliet, Klimat-och
näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51)

Er beteckning: KN2025/01049

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) välkomnar betänkandet och tillstyrker samtliga förslag till ändringar och tillägg av lagstiftning som vi yttrar oss över. Länsstyrelsen välkomnar särskilt förslaget om ett statligt ansvar för skyddet mot översvämningar från havet.

Länsstyrelsens synpunkter

Generella synpunkter

Länsstyrelsen har en nyckelroll i klimatanpassningsarbetet enligt betänkandet. En betydande del av betänkandets förslag förutsätter att Länsstyrelsen bedriver ett aktivt klimatanpassningsarbete. Detta kräver ett resurstillskott men Länsstyrelsen konstaterar att utredaren ej presenterat en konsekvensanalys avseende resursbehoven hos Länsstyrelsen.

Synpunkter på förslagen i betänkandet

8.1 Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att ett nytt särskilt skäl för strandskyddsdispens införs i 7 kap. miljöbalken (MB) då det tydliggör dispensmöjligheten för denna typ av åtgärder. Även om en dispens troligen är möjlig att ge redan idag med stöd av 7 kap. 18 e § p 5 MB, anser Länsstyrelsen att det blir tydligare att det nu föreslagna nya

särskilda skälet även är möjligt att tillämpa för enskilda intressen, om än restriktivt som betänkandet anger.

Länsstyrelsen konstaterar att det ovan nämnda särskilda skälet för klimatanpassningsåtgärder även kan tillämpas vid prövning av upphävande av strandskydd i detaljplaner. Kommunerna är ansvariga för att ta fram nya detaljplaner och planera för klimatanpassningsåtgärder i detaljplaner. För att marken ska bli lämplig för sitt ändamål i detaljplaner krävs i många fall klimatanpassningsåtgärder på en specifik plats och ofta längs med eller i närheten av strandlinjen.

Precis som dispensskälen i 7 kap. 18 e § punkten 3 och 5 MB krävs även för det nya särskilda skälet att behovet inte kan tillgodoses utanför området. Länsstyrelsen ser positivt på att det behöver vara klarlagt att behovet inte kan tillgodoses utanför området. Det är också positivt att det i författningskommentaren tydliggörs att om en alternativ lokalisering utanför strandskyddsområdet skulle medföra betydande extra kostnader bör den i regel inte anses vara ett möjligt alternativ gällande tillämpningen av det föreslagna särskilda skälet.

8.3 Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men saknar perspektivet kring hur klimatanpassningsåtgärder samt drift och underhåll av åtgärderna tar hänsyn till angränsande mark som kan påverkas. Det gäller bland annat jordbruksmark som är viktig för livsmedelsproduktion. Till exempel så kan åtgärder i Stockholmsområdet påverka delar av jordbruksmarken som ligger i anslutning till Mälaren. Stora mängder dagvatten kan förändra markstruktur, vattenhalter med mera och påverka möjligheterna till odling samt minskad produktion för verksamhetsutövare.

8.4 Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag

Länsstyrelsen i Stockholm tillstyrker de förslag som lämnas i betänkandet då det innebär ett fastställande av rådande praxis.

8.6 Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

Länsstyrelsen i Stockholms län tillstyrker utredningens förslag om tillägg i 3 kap. 5 § punkt 4 plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Vi ser att detta kan stärka översiktsplanen som verktyg för att hantera klimatrelaterade risker.

Att ställa krav på att översiktsplan ska redovisa inom vilka områden kommunen avser att ta initiativ till fysiska åtgärder för att minska klimatrelaterade risker, är i linje med de lagförändringar som infördes 2018. Länsstyrelsen ser fördelar med att en tydlig redovisning av åtgärder i översiktsplanen även ger förutsättningar för att i efterföljande detaljplaner reglera lämplig markanvändning med hänsyn till 2 kap 5 § punkt 5 PBL.

Länsstyrelsen Stockholm delar beskrivningen att ställningstagandet kring klimatrelaterade risker inte alltid är så lätt att utläsa i vissa kommuners översiktsplaner. En bidragande orsak kan vara bristen på vägledning kring vilken detaljeringsnivå översiktsplanen ska redovisa. Länsstyrelsen saknar en tydligare vägledning på nationell nivå hur 3 kap. 5 § ska tolkas. Både vägledning för kommunernas tillämpning samt för länsstyrelsernas bedömning av översiktsplanen kommer att vara fortsatt efterfrågat även med det tillägg som utredningen föreslår.

Utredningen lyfter även att det finns behov av nationellt ställningstagande gällande vilka klimatscenario som ska användas, vilket även Länsstyrelsen i Stockholm efterfrågar.

8.7 Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att det ska vara möjligt att i detaljplan avsätta markreservat för anläggningar som kan behövas med hänsyn till ett förändrat klimat. Länsstyrelsen ser dock att markreservat kan skapa otydligheter i bedömning om platsens lämplighet.

Länsstyrelsen ska under plansamråd och granskning av en detaljplan bedöma huruvida en plats är lämplig för föreslagen markanvändning. Länsstyrelsen beaktar då även de eventuella skyddsåtgärder som behövs för att platsen ska bli lämplig för ändamålet. Vi vill dock betona att om detaljplanen endast reserverar ytor för nödvändiga

skyddsåtgärder, utan att säkerställa att åtgärderna faktiskt genomförs, så uppstår en osäkerhet kring planens förutsättningar och platsens lämplighet.

8.11 Föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper

Länsstyrelsen tillstyrker att Folkhälsomyndigheten föreslås få rätt att utfärda föreskrifter för bland annat högsta inomhustemperatur för känsliga grupper. Länsstyrelsen bedömer att risker kopplade till höga temperaturer bör uppmärksammas och regleras i större utsträckning.

9.2.1 Ett statligt ansvar för skyddet mot översvämningar från havet

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett statligt ansvar för skyddet mot översvämningar från havet.

I det fortsatta arbetet med att utveckla och genomföra förslaget bör den problematik som råder runt Stockholms läns Östersjökust bli särskilt prioriterat, inte minst då stigande havsnivåer riskerar att äventyra Mälaren som dricksvattentäkt för drygt två miljoner människor i regionen. Länsstyrelserna runt Mälaren har vid flera tillfällen tillskrivit regeringen med förslag och uppmaningar kring att det behövs ett nationellt åtagande för att säkra Mälarenregionens framtid.

Länsstyrelsen välkomnar förslaget då stigande havsnivåer riskerar att skada betydande nationella intressen och att det därför inte är rimligt att det är en kommunal eller regional fråga att bedöma hur dessa risker ska mötas.

10.5 En ny lag om fastighetsägares medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att införa en modell för att fördela kostnader mellan en kommun och de fastighetsägare som får en nytta av en kommunal klimatanpassningsåtgärd. Länsstyrelsen bedömer att det kan utgöra ett värdefullt incitament för att klimatanpassningsåtgärder vidtas för att skydda allmänna intressen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande länsöverdirektör Lotta Medelius-Bredhe med utvecklingsledare Linda Holmström som föredragande.

I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Anna Conzen, tf avdelningschef Anders Lindblom, tf avdelningschef Viveka Appeltofft, avdelningschef Helene Munkner och chefsjurist Shiva Norvad medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.